

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları: 842

Rızık Ahlâkı
İş Hayatına Dair
40 Altın Kural

Dr. M. Salih KUMAŞ

ISBN: 978-625-7069-62-5

2. Baskı, Ekim 2020, Ankara, 2.000 Adet

© Bütün Yayın Hakları Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.
Bu eser Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık
Ticaret İşletmesi Yönetim Kurulu'nun 05.06.2020 tarih
ve 142 sayılı kararıyla uygun görülmüştür.

Yayıncı Sertifika No: 48058

BASKI: **TDV**
YAYIN MATBAACILIK TİC. İŞLETMESİ
BASIMEVİ | PRINTING HOUSE

Ostim OSB Mah. 1256 Cd. No:11
Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 354 91 31 (pbx)

Faks: 0312 354 91 32

e-posta: bilgi@tdv.com.tr

RIZIK AHLÂKI

İş Hayatına Dair
40 Altın Kural

Dr. M. Salih KUMAŞ

“İyi esnaf, iyi toplum”

Cümleler (herkes) doğrudur sen doğru isen,
Doğruluk bulunmaz sen eğri isen...

Yunus Emre

içindekiler

1	Rızık Kazanmayı Allah'ın Bir Emri Olarak Görüp İbadet Ruhuyla Çalışmak	12
2	Rızık Verenin Allah Olduğuna ve Her Canlının Sadece Nasibini Elde Edebileceğine İnanmak.	16
3	Allah'tan Çok Mal Değil, Hayırlı Rızık İstemek	19
4	Dünya Malına Karşı Hırslı Olmamak	21
5	Helal Rızıkın Huzur, Sağlık, Güzel Ahlâk ve İyi Davranışların Kaynağı Olduğunu Bilmek.	23
6	Her İşe Besmele ile Başlamak	25
7	Para Kazanırken İnsanların Gönlnü Kazanmayı da Amaçlamak	26
8	İş Verenin, İş Ortaklarının ve Mesai Arkadaşlarının Hukukunu Gözetmek	28
9	İş Kalitesine Azami Özen Göstermek.	30
10	Mesai Saatlerine Hassasiyet Göstermek	31
11	İşçinin Hukukunu Gözetmek.	32
12	İş Ortamında Ahlâka Aykırı Tutum, Davranış ve Konuşmalardan Uzak Durmak, Şeref ve Mahremiyeti Korumak	35
13	İktisadi İlişkilerde Yalan, Hile ve Aldatma Yoluna Gitmemek	36
14	Malın Kusurunu Söylemek.	39
15	Ticarî İlişkilerde Yemin Etmekten Kaçınmak	41
16	Muhatabın Bilgisizliğinden Yararlanmamak	42
17	Muhatabın Zor Durumundan Yararlanmamak	44
18	Karaborsacılık ve Tekelcilik Yapmamak.	47
19	Müşteri Kızıdırmamak	49
20	Pazarlığı Yapılmış veya Yapılmakta Olan Mala Müşteri Olmamak	50

21	İktisadi İlişki Kurduğumuz Kişilerin Mallarını Emanet Bilmek . . .	51
22	Rakiplerin Malını Kötülememek	52
23	Akdi Feshetme Talebine İmkân Ölçüsünce Olumlu Cevap Vermek	54
24	Muhataba İkranda Bulunmak	55
25	Rüşvet Vermemek ve Almamak	56
26	Borç ve Diğer Ticari Muameleleri Kayıt Altına Almak	57
27	Finans İhtiyacını Helal Yoldan Karşılama	59
28	Menfaat Beklemeden Borç Vermek	61
29	Borcu Vaktinde ve Daha Güzel Şekilde Ödemek	62
30	Ödeme Konusunda Borçluya Kolaylık Tanımak	64
31	Cuma Namazı Vakti Alış-Verişi Terk Etmek	65
32	Gelecekle İlgili Kaygı ve Korku İçinde Olmamak	67
33	Aile Efradı, Akraba ve Komşuları İhmal Etmemek	69
34	Varlıkla Övünmemek, Yokluğa Yerinmemek	71
35	Müslümanlar Aleyhinde Faaliyet İçinde Olanları Desteklememek	73
36	Devlet ve Kamu Haklarını Gözetmek (Kayıt Dışı Ticari Muamelelerden Uzak Durmak)	74
37	Allah'ın Verdiği Nimetleri Paylaşmaktan Kaçınmamak	75
38	Gösteriş ve İsraftan Uzak Durmak	77
39	Söz, Davranış ve Kılık Kıyafete Dikkat Etmek, Çevreye Karşı Sorumlu Olmak ve Hijyen Kurallarına Hassasiyet Göstermek	79
40	Allah'ın Verdiği Nimetlere Şükretmek ve Şükrü Tavsiye Etmek	80

Ön Söz

Tüm dinler ve ideolojilerin insanlığa mutluluk vadedtikleri görülür. Özü itibarıyla bireysel bir tecrübe olsa da nihai ve ideal mutluluğun yaşanabilir bir toplum kurmaktan geçtiği açıktır. Bu hakikatin bir tezahürü olarak dinimiz İslam, toplumun menfaatini ferdin menfaatinden üstün tutmuş, toplumun zararını izale etmek için bireyin zararına tahammül edilebileceğini öngörmüştür. İslamî dünya görüşünün Batılı paradigmadan ayrıldığı en önemli hususun, olaylara birey merkezli değil, toplum merkezli bakması olduğu söylenebilir. Bu anlayışın bir sonucu olarak İslam, vadettiği dünya-ahiret mutluluğu için, toplumun her ferdine de farklı farklı sorumluluklar yüklemiştir.

Yaşanabilir, yani mutlu bir toplumun sadece siyasetçilerin kararlarıyla, hukukçuların cezalarıyla, din adamları ve eğitimcilerin çabalarıyla inşa edilemeyeceğini artık hepimiz yakinen bilmekteyiz. 14 asırlık İslam tarihi, yaşanabilir toplumların oluşmasında esnaf/iş adamlarının çok etkin bir rol üstlenmeleri gerektiğini bizlere göstermektedir. Zira esnaf/iş adamları, İslam'ın onlara kazandırdığı “rızık ahlâkı” ile çalışmayı bir ibadet, ticareti bir iyilik seferberliği, çarşı-pazarı ise sevgi ve dürüstlüğü topluma ilka etme çabalarının yürütüldüğü bir saha olarak görmüşlerdir.

İşte elinizdeki bu küçük eser, okuyucuya, özellikle esnaf/iş adamlarımıza “rızık ahlâkı” konusunda bir

farkındalık oluşturmaya amaçlamaktadır. Eserde rızık ahlâkının 40 temel kuralı özet bir şekilde sunulmaya çalışılmıştır. Ayet ve hadisler başta olmak üzere Müslümanların 14 asırlık zengin ilmî-fikrî birikiminden hareketle tespit edilen bu 40 kural, erdemli bir toplumun yeniden inşasında iş dünyasının benimsemesi gereken anlayışı ve üstlenmeleri gereken rolü ele almaya matuftur. Esnaf/iş adamı kardeşlerimizin bu kitapta ortaya konulmaya çalışılan felsefe ile erdemli bir toplum hedefine gönülden katkı sunacaklarına inanıyoruz. Bu eserin hazırlanması ve yayımlanmasında katkıları olan Bekir Şahin, Abdulhamid Altaş, Avni Günaydın, Saliha Kasapoğlu, Fatih Yazar ve eşim Rumeysa Kumaş'a teşekkür ederim. Gayret bizden başarı Allah'tandır.

Dr. M. Salih KUMAŞ

İslam Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Giriş

Bu güzel topraklarda yaşayan insanların en önemli özelliklerinden biri de helalinden kazanıp evine helal lokma götürmeyi bir ideal olarak görmeleridir. Bu toprakları bin yıldır vatan kılan asıl güç, belki de bu büyük idealde ve bu rızık ahlâkında saklıdır. Bu rızık ahlâkı; nimeti verenin Allah olduğuna ve birinin nasibini, bir başkasının yiyemeyeceğine inanmak demektir. Rızık ahlâkı; dürüstlüğü ve gönül kazanmayı tüm kazançların üstünde görmektir. Asıl faydanın tüketmek ve biriktirmek değil, bölüşmek ve paylaşmak olduğuna inanmaktır. İşte cennetvari bu toprakları bin yıldır vatan kılanlar, bu üstün ahlâka sahip olan insanlardır. Bu bahtiyar insanlar, buldukları şehirleri mamur, birlikte oldukları insanları bahtiyar ve dokundukları eşyayı anlamlı kılarlar. Yaşadıkları toplumları erdemli, güvenli ve huzurlu hâle getirirler.

Bir toplumda maddi refah artarken, manevi değerler zayıflıyor ise o toplumun yarınları karanlık demektir. Sevgi, saygı, hoşgörü, güven, paylaşma gibi en temel değerlerin dahi kaybolduğu bir toplumun yeniden inşa edilmesi büyük bir sorumluluktur ve bu sorumluluk, toplumun her kesiminin omuz vermesi gereken ağır bir yükür. Sadece siyasetçilerin kararlarıyla, hukukçuların cezalarıyla, din adamları ve eğitimcilerin çabalarıyla yeni bir toplum inşa edilmesini beklemek gerçekçi değildir. 14 asırlık İslam tarihi bu